

ПРАКТИКА ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Потреба в посиленні контролю з боку громад за підготовкою та прийняттям публічних рішень, важливість впровадження європейських стандартів місцевого самоврядування, нестабільність у джерелах доходів, дефіцитність місцевих бюджетів та непрозорість їх формування зумовлюють підвищений інтерес, що стосується проблематики реформування бюджетної системи України. Одним із найвагоміших напрямків цього процесу вважається фіскальна децентралізація.

Питання делегування частини повноважень місцевим фінансовим органам набуває все більшої актуальності у зв'язку з гострою нестачею податкових та неподаткових бюджетних надходжень, що призводить до втрат автономності регіональних бюджетів.

Так, першим кроком до здійснення фіскальної децентралізації стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України», а також «Про внесення змін до Податкового кодексу та деяких інших законів України щодо податкової реформи» 28 грудня 2014 року. Органи місцевого самоврядування такими змінами чинного законодавства отримали додатковий ресурс як на виконання повноважень, які є функціями держави і делеговані їм для виконання, так і на фінансування самоврядних повноважень. Цими джерелами стали: податок на доходи фізичних осіб, податок на прибуток підприємств, податок на майно (відбулося розширення бази оподаткування), плата за надання адміністративних послуг, а також запроваджений новий вид податку – акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів.

Відповідно аналіз виконання місцевих бюджетів 2015 року показав, що реалізація фіскальної децентралізації ще на стадії запровадження та початку податкової реформи принесла позитивні результати. Так загалом, без урахування трансфертів, доходи місцевих бюджетів у 2015 році становили 120,5 млрд. грн, що на 19,1% більше аналогічного показника 2014 року (101,1 млрд. грн).

У цілому, за даними Національної ради реформ, прогрес виконання поставлених цілей реформи децентралізації у 2015 році становив 84%.

Позитивні тенденції зростання доходів місцевих бюджетів, які були намічені у 2015 році продовжилися і у 2016 році. Так, у минулому році до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 146,6 млрд. грн., що складає 116,3 % від річного плану.

Найвищі показники приросту виконання річних показників спостерігалися у Київській (129,7%), Луганській (126,3%), Полтавській (122,7%), Херсонській (122,1%) та Кіровоградській (122,0%) областях.

Приріст надходжень забезпечено по всіх податках, зокрема по ПДФО спостерігався у розмірі 25,3 млрд. грн. або 47,3%. Помітно зросли надходження

по податку на нерухоме майно – 1 418,9 млн. грн. при 736,9 млн. грн. у 2015 році. Акцизного податку з роздрібною торгівлю підакцизними товарами надійшло 11,6 млрд. грн., що складає 117,2% від річного плану.

Податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки (в частині 10%, що зараховується до обласних бюджетів) надійшло 5,6 млрд. грн., що майже на 2,0 млрд. грн. більше, ніж у 2015 році.

Таким чином проведений аналіз показників надходжень місцевих бюджетів за період 2015-2016 рр. свідчить про доцільність, своєчасність, ефективність проведення реформи місцевого самоврядування загалом та фіскальної децентралізації зокрема.

Проте, не можна стверджувати лише про позитивний бік цих бюджетно-податкових новацій. Введення нових і перерозподіл вже існуючих податків повною мірою не забезпечують створення нових ресурсів для органів місцевої влади, оскільки разом із передачею дохідної частини урядом на місця перекладаються певні видатки та виконання функцій. Так, замість ліквідації певних проблемних державних програм їх виконання власне і переадресовуються громадам.

Окрім того, більшість нововведень стосуються саме витратної частини державного бюджету замість здійснення змін у формуванні дохідної частини бюджету з одночасним перерозподілом загальнодержавних податків.

Література:

1. Родченко В. Б. Вплив реформи фіскальної децентралізації на місцеві бюджети України / В. Б. Родченко, Ю. І. Прус. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016.

2. Виконання бюджету [Електронний ресурс] / Державна казначейська служба України. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

3. Національна рада реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://reforms.in.ua/ua/system/files/reports/full_web_02_2017.pdf

Ірина Мельник

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Бондаренко Є.П.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД СУПРОВОДЖЕННЯ ВЕЛИКИХ ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ТА ЙОГО АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ

Критерії ідентифікації та специфіка сервісу великих платників податків (ВПП) повною мірою відображають національні інтереси окремої держави у виділенні великого бізнесу в окрему групу платників та здійсненні його індивідуального супроводження, однак врахування зарубіжного досвіду обслуговування великих платників податків є важливим для України з точки зору подальшого розвитку сервісного спрямування діяльності Державної фіскальної служби та налагодження державою партнерських відносин з